

Jordbruksverket

Att. David Slottner, Märta North, Bengt Larsson, Ingrid Eilertz och Helena Kättsröm

Enheten för häst, fjäderfä och vilt

551 82 JÖNKÖPING

Yttrande rörande Statens Jordbruksverks nya föreskrifter om seminverksamhet med hästdjur; SJVFS 2012:6 Saknr M4

Svensk Travsport (ST), Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Hästen (ASVH), Svenska Hästavelsförbundet (SH) och Svenska Islandshästförbundet (SIF) har beretts tillfälle att yttra sig över de nya semin föreskrifterna. Det som i det följande anförs framfördes också under remisstiden inför förändringarna i föreskriften. Vi upplever dock inte att SJV tog någon notis om näringens påpekanden om brister i konsekvensanalysen och farhågorna om ökat kostnadsläge, sämre djurskydd och sämre konkurrensförhållanden för framförallt svenska stoägare. Då man nu från verkets sida bett om synpunkter från näringen och då i synnerhet avelsorganisationerna, kommer vi delvis att upprepa de problem som vi tog upp redan i remissfasen.

Hästuppfödning är en viktig del i landsbygdsföretagandet och hästuppfödningen bidrar till öppna landskap och sysselsättning på landsbygden. Förenklingar i regelverken som utlovats av den sittande regeringen är nödvändiga för svenskt företagandes konkurrenskraft. Myndigheterna i Sverige har ett uppdrag att förenkla regelverket för företagen.

Föreskriften

5 kap 2§ Står att: *Före varje seminering ska stoet genomgå en gynekologisk hälsokontroll, vilken ska utföras av den ansvariga veterinären.*

En skrivning som reglerar varje seminering som i 5 kap 2§ har inte funnits tidigare och innebär till skillnad mot vad som framhölls i SJV:s konsekvensanalys då förslaget var ute på remiss, avsevärda förändringar. Särskilt gäller detta seminestationer som handhar fryst sperma och som nu till skillnad från tidigare, måste ha ansvarig

veterinär tillgänglig en stor del av dygnet. Ansvariga veterinärer kan inte heller ta ledigt under seminsäsongen då undersökningen inte med nuvarande skrivning kan delegeras till annan veterinär. Om ansvarig veterinär blir sjuk, får förhinder etc. eller bara vill vara ledig, kan inga ston semineras innan en ny ansvarig veterinär godkänts av SJV. Detta gäller även om det finns tillgång till annan veterinär eller seminutbildad personal på stuteriet. Sker detta under högsäsong då vissa stationer har ett mycket stort antal ston som ska semineras, innebär det mycket stora och orimliga konsekvenser för både stoägare och seminestationer.

Den nya skrivningen av 5 kap 2§ innebär ingen förändring i vårt arbete. Alla stuteriveterinärer i Sverige som arbetar seriöst har under de ca 30 år semintekniken använts i Sverige arbetat på det sättet att stona undersöks före varje seminering. Däremot finns det ingen tidsangivelse, man kan fortfarande t ex undersöka stoet på fredagen och seminera på lördagen, eller när veterinären anser det lämpligt.

Det är inte heller så att det bara behöver finnas en ansvarig veterinär på stuteriet, det kan vara två eller flera, det finns alltså ingen begränsning. Det kommer säkert att bli vanligare i framtiden att flera veterinärer delar på ett stuteri under säsongen.

Ston ovulerar inte alltid när det passar oss människor. Under våren finns flera långa helger. Vi kan inte se vilka fördelar djurskydd, smittskydd och hästnäring vinner på en så hårt reglerande paragraf vars nytta inte framgår av den tidigare nämnda konsekvensbeskrivningen. Det framstår inte som rimligt att ha kvar den då dessutom de negativa konsekvenserna ser utan att bli stora och allvarliga. Paragrafen riskerar på så sätt att bryta mot proportionalitetsprincipen.

Det innebär inga förändringar i vårt arbete.

Att problemston undersöks inför varje seminering med avseende på gynekologisk hälsostatus är självklart men att det i en föreskrift står att *alla* ston *alltid* skall undersökas innan *varje seminering* är orimligt. Det är redan idag svårt att rekrytera seminveterinärer och det lär inte bli lättare med de bestämmelser som införts i den nya seminföreskriften. Stoägarna får åka långt i stora delar av landet. Kostnadsläget

för svensk uppfödning som befinner sig i en nedåtgående trend är redan högt och ökar nu ytterligare med de nya reglerna.

Genom vårt sätt att arbeta med semin under de senaste 30 åren så har andelen problemston minskat. Vi fångar upp stona tidigare innan de får permanenta problem med fruktsamheten. Det är svårt att förutsäga ägglossningstidpunkten hos sto, det kan t ex vara så att stoet börjar sin brunst med en stor follikel, som sedan går tillbaka. I samma brunst utvecklas sedan andra folliklar som så småningom går till ägglossning. Detta kan man inte förutse och utan gynekologisk undersökning semineras dessa ston alltför många gånger. Varje seminering innebär en inflammatorisk reaktion i livmodern, alltför många retningar kan leda till en kronisk livmoderinflammation.

En follikelkontroll gjordes av veterinär före de flesta semineringar redan innan ändringen i föreskrifterna, dock ej alltid av ansvarig veterinär,. Det låg/ligger i näringens eget intresse att så sker. En reglering som denna skapar problem istället för att förhindra dem.

Ändringar i föreskriften medför att hälso- och follikelkontroll genomförs samtidigt. Om inte ansvarig veterinär finns närvarande utan annan veterinär utför follikelkontrollen krävs det enligt föreskriften ytterligare en gynekologisk hälsoundersökning av ansvarig veterinär för att få seminera stoet.

Se ovan! En gynekologisk hälsokontroll innefattar i de flesta fall follikelkontroll.

Motsvarande reglering finns oss veterligen inte i andra länder. Den riskerar därmed att ytterligare försämra svensk hästuppfödning villkor och konkurrensförmåga (höga kostnader). Detta i ett för svensk hästavel väldigt känsligt läge där betäckningssiffror och priser på unghästar sjunker.

I tidskriften Show Jumping, nr 2-2013, publicerades en jämförelse över kostnaderna för avel och uppfödning fram till att hästen var tre år och inriden. Det kunde konstateras att veterinärkostnaderna för undersökningar & seminering var likvärdiga mellan länderna, Sverige, Danmark, Tyskland, Holland, Belgien & Frankrike.

Däremot hade Sverige den dyraste uppfödningen, mycket beroende på att vi har en längre uppställningsperiod jämfört med de andra länderna.

Ytterligare en konsekvens blir att utbildningen i follikelkontroll för seminassistenter blir onödig då dessa inte kan göra hälsokontrollen som skall utföras av ansvarig veterinär, dvs veterinären måste ändå undersöka stoet. De **ökade befogenheterna** för seminassistenter som **näringsen önskat** blir mindre och mer opåverkbara genom dessa föreskrifter. Mot den bakgrunden är det svårt att se något incitament för fortbildning av seminpersonal och kostnadseffektiviteten minskar.

I den svenska seminförfattningen SJVFS 2012:6, M4, som utkom 26 mars 2012 gjordes en del ändringar. Ändringarna föregicks av en remiss och ett samrådsmöte på Jordbruksverket hösten 2010. Där diskuterades bland annat om andra kategorier än veterinärer skulle få rektalisera hästar och alla var eniga om att skall man ha en sådan ny yrkeskategori så skall den vara legitimerad och behöver en utbildning på 1-3 år, förslagsvis som en högskoleutbildning i SLU:s regi. Detta ansågs dock ej aktuellt.

Utbildning i follikelkontroll har aldrig ingått i seminassistentutbildningen i Sverige. Trots detta finns det några seminassistenter som ägnat sig åt rektalisering, i några fall med tarmrupturer och avlivning av ston som följd.

Konsekvensanalysen inför förändringen av föreskriften

Vi har redan under remissperioden inför förändringen av föreskriften om seminverksamhet med hästdjur påpekat brister i konsekvensanalysen. Tyvärr verkar SJV inte ha lagt någon vikt vid dessa brister då man beslutat om förändringarna i föreskriften. I konsekvensanalysen framfördes djurskyddsmässiga risker och ekonomiska konsekvenser med att inte reglera seminområdet på häst. De införda förändringarna innebär dock både ekonomiska konsekvenser och djurskyddsmässiga konsekvenser som enligt vår bedömning är större och allvarligare än de som föreskriften har haft för avsikt motverka.

Gynekologiska undersökningar är otvivelaktigt förenat med vissa risker för skador på hästarna och även för personalen. Förändringarna i föreskriften gör dessa undersökningar tvingande i stor omfattning även för friska ston. Det är mycket svårt att förstå fördelarna med att ansvarig veterinär måste undersöka friska djur inför varje semintillfälle gentemot om undersökningen skulle anpassas efter veterinär bedömning i varje enskilt fall. Eftersom författningen kräver särskild utbildning för ansvariga veterinärer för semin på häst är det särskilt svårt att se att dessa inte anses ha kompetens att själva bedöma när en gynekologisk hälsoundersökning behövs eller ej.

Vi har full kompetens för att själva kunna bedöma när en gynekologisk hälsoundersökning behövs eller ej. Men, som sagt, det ingår i våra rutiner att undersöka alla ston inför varje seminering. Sedan kan stoet semineras av seminassistent någon eller några dagar efter undersökningen, efter vår bedömning.

Risken för tarmruptur ökar inte med ett ökat antal rektaliseringar/sto. Ovana ston spänner sig och krystar betydligt mer än ston som är vana vid rektal-undersökning. En spänd häst, som kanske plötsligt kastar sig, är ytterligare ett riskmoment för skador på tarmen. Fler undersökningar innebär i allmänhet att stona vänjer sig vid detta.

Det är också svårt att förstå att hälsoundersökningar för friska ston skall regleras i föreskrift när man som djurägare för andra djurslag kan seminera sina djur själv. Det är rimligen inte så stora skillnader vad gäller djurskyddsaspekterna att det motiverar så stora skillnader i reglering mellan djurslagen. Djur – och smittskydd är lika viktigt oavsett om det är en häst eller ko som hanteras. Till skillnad från tävling och träning för tävling med djur finns heller inget lagstöd för stora skillnader i reglering inom seminområdet.

Då stons ovulationstidpunkt är svårare att förutsäga än vissa andra husdjurs kan antalet gynekologiska undersökningar bli betydande (inte ovanligt med 5-10 follikelkontroller per brunst). Det är svårt att se att djurskyddet skulle stärkas genom att man tvingar friska ston att undersökas i en än högre omfattning.

Seminverksamheten har försvårats för många företag och gynnar nu dem som drivs av veterinärer. Seminering med fryssperma är t ex svårt att göra om inte seminestationen har tillgång till ansvarig veterinär under mycket stor del av dygnet. Förändringarna har därmed begränsat den fria konkurrensen och på så sätt också verkat kostnadsdrivande.

Att jämföra en ko och en häst på detta sätt är inte relevant. En ko har en kort ståbrunst (1-2 dagar) och ovulerar 10-15 timmar efter ståbrunstens slut. Djurägaren kontrollerar tecken på brunst 2-3 gånger per dag och registrerar detta. Det finns i dag även system som automatiskt registrerar ökad aktivitet hos kon som ett tecken på brunst. I dag semineras ca 60% av korna i djurägarens egen besättning av djurägaren själv eller dennes anställda där kravet är en genomgången djurägarseminering. Resterande inseminationer görs av husdjurstekniker efter anmälan till husdjursföreningen samma dag som brunsten upptäcks, varefter kon insemineras samma dag eller dagen därpå beroende på när upptäckten av brunsten sker. Kon undersöks inte gynekologiskt före insemination utan semineras ca 12 timmar efter det att hon uppvisat tydliga tecken på ståbrunst.

Förutom att kon har en kort brunst och djurägaren ofta kan upptäcka brunsten själv så är semintjurarna selekterade för bl a frysbarhet av sperman sedan 1950-talet, när man började frysa tjursperma. Den frysta tjursperman som i dag används ger därför i allmänhet ett gott dräktighetsresultat.

Ston däremot har en lång brunst, 3-8 dagar, med en medellängd på 6.5 dagar och ägglossning i allmänhet under brunstens sista eller näst sista dag. Det finns dock ston som bara visar brunst några timmar/inte alls och det finns ston som under övergångsperioden från vintervila till sexuell säsong visar brunst i flera veckor, ja till och med i flera månader. Varje gång man seminerar ett sto utlöses en inflammatorisk reaktion i livmodern. Att seminera ett sto upprepade gånger under flera veckors tid skulle öka riskerna kraftigt för en livmoderinflammation. Som veterinär kan man genom gynekologisk undersökning oftast avgöra om stoet befinner sig i sexuell säsong eller övergångssäsong, och därigenom undvika dessa långa brunster.

Vi delar inte helt SJV:s uppfattning att många små stationer utgör ett problem. Enligt SJV finns ca 230 semintillstånd. Det semineras uppskattningsvis över 8000 ston årligen i Sverige. I vissa landsändar, framförallt Norrland är det dessutom nödvändigt med små stationer för att hästuppfödning skall kunna bedrivas.

Ur smittskyddssynpunkt är det positivt att inte flytta ston med små föl till stora seminestationer med högt smittryck. Att smittor leder till dödsfall för föl på stora seminestationer är inte helt ovanligt. Långa resor med små föl kan innebära djurskyddsrisiker och den stress som fölet och sto utsätts för i samband med detta

ökar mottagligheten för smittor. Ur djurskydds- och smittskyddsperspektiv är det förmodligen bäst att seminera ston hemma i deras egen miljö, vilket också görs på andra djurslag.

Ja, visst skulle det vara bra för stona att vara kvar i sin hemmiljö och slippa transport och ny miljö. Men, huvuddelen av stona vänjer sig snabbt vid nya förhållanden och det finns i dag många seminestationer att välja mellan, såväl små som stora. Många av dem sköts mycket bra och tar väl hand om såväl ston som stoägare, andra sköts mindre bra, oavsett storlek på stuteriet. Det finns stora stuterier som är oerhört professionella när det gäller hantering av häst, utfodring och omhändertagande av ston & föl. Vad sägs om stuterier där man varje dag mäter temperaturen på >100 föl på bete? Det är imponerande! Små stuterier behöver inte betyda bättre skötsel. Många små stuterier seminarar dessutom för få ston för att få tillräcklig rutin & erfarenhet. Vi skulle behöva en kvalitetssäkring av seminestationer, så att stoägarna kunde välja station på ett säkrare sätt.

Den skärpta regleringen som 5.kap 2§ innebär påverkar konkurrensförhållandena negativt. Dels gentemot utländska företag som har en "friare reglering" och dels för de företag som inte drivs av veterinär. Möjligheterna till ekonomisk bärkraft inom landet försämras också. Det är inte bara seminiföretagen som berörs av detta utan kanske främst de enskilda stoägare (företagare) som köper seminiföretagens tjänster. Det är främst stoägarna som betalar priset för det som regleras i föreskriften. De betalar också om stoet inte blir dräktigt. Denna påverkan för stoägarna saknades i konsekvensanalysen. De är alltså de många små enskilda uppfödarnas konkurrensförmåga som påverkas genom ökade kostnader, lägre dräktighet, längre resor etc. Idag åker relativt många stoägare till närliggande länder för seminering, bl.a. av kostnadsskäl. Hästuppfödning befinner sig dessutom i en vikande intressetrend och har accelererande kostnader.

Vi ser det som ytterst viktigt att översynen av seminiföreskriften tar ett helhetsgrepp om alla djur- och smittskyddsaspekter som är kopplade till seminverksamhet. Stoägarna tvingas med denna nya lagstiftning liksom med den gamla i praktiken att transportera ston till ombetäckning med mycket unga föl vid sidan. Även fast transportererna sker i enlighet med gällande lagstiftning innebär de ändå kontakt med främmande miljöer och nya hästar. Inte sällan från många olika stallar. Den förändrade föreskriften ökar detta resande istället för att minska det och det kan väl inte vara Jordbruksverkets intention.

Redan i dag kan varje stoägare ansöka om att anordna seminverksamhet och seminera stoet hemma, om man har en ansvarig veterinär. Stoägaren kan även lämna stoet en längre tid på seminstationen så att stoet hinner dräktighetsundersökas och undviker därmed ökat resande.

Frågor och övriga synpunkter

I 1 kap 7§ under utbildning sägs att kursplanen för seminutbildningen måste godkännas av Jordbruksverket. Gäller det även om utbildningen genomförts utomlands och godkänts av utländsk myndighet? Gäller § 9 även seminassistenter eller enbart veterinärer?

I kap 4§ och 5§ i 2 kap regleras provtagning för CEM och EVA. Det är dock oklart vad som egentligen menas med spermasamlingsperiodens början. Vid hantering av t ex fryst sperma kan spermasamlingsperioden teoretiskt följa direkt efter en seminsäsong och fortgå till nästa avelssäsong, speciellt om hingsten varit verksam i andra länder. En tydligare definition är önskvärd.

Frysning av hingstesperma sker huvudsakligen på EU-stationerna och med syfte att exportera sperman. I Kommissionens förordning (EU) nr 176/2010 av den 2 mars 2010, Kapitel II, I *Villkor för donatorhingstar* finns olika provtagningsprogram angivna i 1.1-1.6. Vid frysning av sperma från hingstar som inte kontinuerligt står uppstallade på en EU-station blir oftast 1.6 c det lättaste valet. Det innebär provtagning för EVA, EIA & CEM:

- Minst en gång om året vid avelssäsongens början/innan frysning
- Förnyad provtagning tidigast 14 dagar och senast 90 dagar efter spermafrysningen. (*OBS! ett översättningsfel finns här, står högst 14 dagar och senast 90 dagar, det är svårt att åstadkomma*)

Det finns även en lagstadgad lagringsperiod för fryst sperma om 30 dagar och sperman får ej flyttas från EU-stationen innan proven är tagna enligt ovan.

2 kap 6§ ger utrymme för tolkning när det allmänbakteriologiska provet ska tas. För att det tydligare ska framgå att provet ska tas inom de 30 dagarna kan förslagsvis sista meningen kopplas till den föregående med ett "samt" och "därutöver ska" stryks.

Med vänliga hälsningar

SVENSK TRAVSPORT, AVELSFÖRENINGEN FÖR SVENSKA VARMBLODIGA
HÄSTEN, SVENSKA HÄSTAVELSFÖRBUNDET och SVENSKA
ISLANDSHÄSTFÖRBUNDET

Christina Olsson
Avd chef avel ST

Göran Åkerström
Veterinäravdelningen ST

Emma Thorén Hellsten
Avelsledare ASVH

Christina Storm
Verksamhetsledare SH

Göran Häggberg
Nationell Avelsledare SIF

Svenljunga 2014-03-11

Styrelsen för Svensk Stuteriveterinärförening

Kerstin Darenius
Ordförande